

Curriculum “oud” (opgeslagen op 30 augustus 2018)

Het studieprogramma van de kerkelijke opleiding (groot kerkelijk examen) omvat twee jaren. Het totaal aantal te behalen studiepunten bedraagt 120 ECTS. 1,5 ECTS komt globaal overeen met het werk dat in één week van 40 uur kan worden gedaan. De tijd die de colleges met hun voorbereiding en uitwerking vergen (werkcolleges uiteraard meer dan hoorcolleges) is in de berekening van het aantal studiepunten per vakgebied verdisconteerd. Ook de literatuur die door de docent kan worden opgegeven telt mee in de berekening. (Voor diegenen die hun studie zijn begonnen vóór de invoering van de bachelor-masterstructuur worden overgangsregelingen getroffen, zodat zij hun "oude" studiepunten kunnen behouden op basis van de berekening 1 "oude" studiepunt = 1,5 ECTS.)

Hieronder volgt een beschrijving van het curriculum. In de loop van de tijd kunnen zich wijzigingen voordoen, bijvoorbeeld doordat docenten hun cursus bijstellen, of doordat een vak wordt toegevoegd of samengevoegd.

1. KERK EN SAMENLEVING

1.1 Oud-katholicisme en hedendaagse cultuur

Docenten:

Dr. M. Ploeger

Dr. J.A.O.L. Vercammen

Drs. W.B. van der Velde

Studiebelasting: 5 ECTS

Doel:

Het aanreiken van elementen die de relatie tussen de theologie en de wijze van kerk-zijn enerzijds en de hedendaagse cultuur anderzijds aan de orde stellen. In dit kader worden kerkelijke en maatschappelijke ontwikkelingen in kaart gebracht tegen de achtergrond van historische kernmomenten en lijnen die het oud-katholicisme in beeld brengen. Hierbij wordt aandacht besteed aan de theologische en ecclesiologische uitgangspunten van het oud-katholicisme en aan de hermeneutische sleutels die hierop van toepassing zijn. Ook wordt gekeken naar de totstandkoming en de verdere ontwikkeling van het oud-katholicisme in Nederland en in andere landen.

Methode:

Werkcolleges aan de hand van inleidingen en teksten. Recente onderzoeken die deze gegevens schetsen en analyseren. Specifieke vraagstukken aan de orde stellen aan de hand van voorbeelden en teksten. Bijv. de vraag naar de gebruikte hermeneutische sleutel in de herderlijke brief over het tweede huwelijk of de aanwezigheid van een fundamentalistische benadering dwars door kerken en religies heen.

Inhoud:

- Historische conflicten van belang voor de oud-katholieke ontwikkeling van identiteit tegen de sociale en culturele achtergronden in de maatschappij.
- Hermeneutische principes in de discussie tussen cultuur en theologie, kerk en maatschappij. Relatie tussen kerk en staat en het spreken over de kerk in de oud-katholieke visie.
- Eigentijdse vragen over de betekenis van geloof en leven in de postmoderne (westerse) wereld en de oud-katholieke situatie en benadering.
- De problematiek van het fundamentalisme in religies.
- Eenheid en verscheidenheid in culturele ontwikkelingen en theologie.

- Enkele typische aspecten in theologie, kerkbelevingen cultuur: woord en beeld in de (oud-) katholieke traditie, vernieuwing en conservatisme, betekenis van kleine en grote kerk- zijn, de relatie tussen principes en idealen en de beleving, orthopraxis en orthodoxie.
- De oud-katholieke kerk en de oecumenische uitdaging in onze tijd.

Literatuur:

- N. E. Haspels, Identiteit en binding: Visies op identiteit, motieven van toetreden tot en bedanken voor de Remonstrantse Broederschap, Amsterdam 2000.
- J. van der Hoeven, De aantrekkingskracht van het midden: Historisch-kritische studie van een westerse denkwijze, Kampen 1994.
- G. Dekker, God in Nederland 1966-1996, Amsterdam 1997.
- W. Arts, J. Hagenaars en L. Halman (eds.), The cultural Diversity of European Unity: Findings, explanations and reflections from the European Values Study, Leiden-Boston 2003.
- A. Vergote, Moderniteit en Christendom: Gesprek in vrijheid en respect, Tielt 1999.
- J.A. van der Ven, Ecclesiology in context, Kampen 1993.
- R. Williams, Lost Icons. Reflections on Cultural Bereavement, London 2003.
- J. Morris en N. Sagovsky (eds.) The unity we have, the unity we seek. Ecumenical prospects for the third Millennium, London 2003.
- Reader met teksten met betrekking tot de omgang in de Oud-Katholieke Kerk van Nederland met door de maatschappij aangereikte vragen zoals de emancipatie van de vrouw, ethische kwesties (bijv. geboortebeporing, homoseksualiteit), kerk en vrede. Eveneens worden hierin de officiële reacties (voor zover aanwezig) van de kerk op deze vragen weergegeven.

1.2 Kerkelijk ambt in de moderne samenleving

Docenten: Dr. J.A.O.L. Vercammen; Prof. Dr. P.B.A. Smit

Studiebelasting: 5 ECTS

Doel:

De studenten zijn in staat de religieuze problematiek van onze samenleving, de problematiek van de kerken in onze samenleving en de grote lijnen van de oud-katholieke ambtstheologie te schetsen. Zij kunnen deze theologie afzetten tegen de achtergrond van culturele ontwikkelingen in onze samenleving en zijn in staat aan te geven hoe en in welke mate het oud-katholieke kerkelijke ambt tegen dezelfde achtergrond een bepaalde relevantie kan hebben.

Methode:

Enkele hoorcolleges als inleiding tot de vraagstelling en werkcolleges waarin gedeelten uit de literatuur worden bestudeerd.

Inhoud:

Het kerkelijke ambt in een zich seculariserende samenleving of hoe de sociale betekenis van het kerkelijk ambt gedurende de laatste veertig jaar in onze samenleving grondig gewijzigd is.

De gezagscrisis en de behoefte aan 'geestelijk leiderschap' in de moderne cultuur.

Ambt in een kerk die zichzelf verstaat als sacrament voor de wereld.

Ambt, charisma en gemeente.

Episcopaal-synodale context van het kerkelijk ambt.

De apostolische successie.

De kansen van een "Petrusdienst" .

Ambt en oecumene (o.m. Lima-rapport en Porvoo-overeenkomst).

Toetsing:

Het college wordt afgesloten met een werkstuk van 10 pagina's (5000 woorden), waarin de student, uitgaande van oud-katholieke theologie in oecumenische context een theologie van het ambt in de moderne samenleving schetst.

Literatuur:

N.B. Precieze literatuuropgave volgt voorafgaand aan de start van de eerstvolgende collegereeks

Literatuur Vercammen (te lezen literatuur is per college aangegeven):

- [Aldenhoven, Herwig/Arx, Urx von], ‚Christ-(alt-)katholische Stellungnahme zu den sogenannten „Lima-Texten“,‘ *Internationale Kirchliche Zeitschrift* 78 (1988), 197-212.
- Afanassieff, Nicolas, ‚Les présidents dans le Seigneur,‘ in: idem, *L'église du Saint-Esprit* (Paris: CERF, 1975), 191-372.
- *Ambt in de branding. Herderlijke Brief van de bisschoppen van de Oud-Katholieke Kerk van Nederland bij het besluit tot het openstellen van het ambt voor vrouwen* (Utrecht-Haarlem, 1999).
- Anglican-Roman Catholic International Commission (ARCIC), *The Gift of Authority: Authority in the Church III* (London: Anglican Communion Office, 1999).
- Arts, W., J. Hagenaaers en L. Halman (red.), *The Cultural Diversity of the European Unity. Findings, Explanations and Reflections from the European Value Study* (Leiden-Boston: Brill, 2003). (Capita selecta)
- Avis, Paul, *A Ministry Shaped by Mission* (London : T&T Clark, 2005).
- Berkhof, Hendrikus, *Christelijk geloof* (Kok: Kampen, 2007).
- Bouteneff, P.C., en A. D. Falconer, *Episcopé and Episcopacy and the Quest for Visible Unity. Two Consultations.* (Faith and Order Paper no 183), Genève 1999.
- *Doop, eucharistie en ambt* (Amersfoort: De Horstink, 1982).
- Eijk, T. van, ‚Diensten en ambten voor en in de kerk,‘ in: idem, *Teken van aanwezigheid: een katholieke ecclesiologie in oecumenisch perspectief* (Zoetermeer: Boekencentrum, 2000), 267-299.
- Erik Borgman, ‚De erosie van de hiërarchie,‘ in: idem, *Metamorfosen* (Kampen: Klement, 2006), 246-275
- Heitink G., en T. van Knippenberg (red.), *Inspirerend leiderschap* Praktische Theologie 26:4 (Zwolle: Waanders, 1999).
- Kronenburg, Hans, *Episcopus Oecumenicus: bouwstenen voor een theologie van het bisschopsambt in een verenigde reformatorische kerk* (Zoetermeer: Boekencentrum, 2003).
- Küry, Urs, *Die altkatholische Kirche. Ihre Geschichte, ihre Lehre, ihr Anliegen* (2de vermeerderde druk; Stuttgart: Evangelisches Verlagswerk, 1978).
- Murray, Paul, ‚The Need for an Integrated Theology of Ministry within Contemporary Catholicism: A Global North Perspective,‘ *Concilium* 2010:1, 43-54.
- Parmentier, M. (red.), *The ecumenical consistency of the Porvoo Document* (Amersfoort: Oud-Katholiek Boekhuis, 1999).
- Raad van Kerken/Beraadsgroep ‚Geloven en Kerkelijke Gemeenschap‘, *Het ambt in de kerk*(Interne notitie), 2006.
- Schillebeeckx, Edward, *Democratisch ambtelijk beheer van de kerk*, in: idem, *Mensen als verhaal van God* (Baarn: Nelissen, 1990), 231-246..
- Schillebeeckx, Edward, *Pleidooi voor mensen in de kerk: christelijke identiteit en ambten in de kerk*(Baarn: Nelissen, 1985).
- Stalder, Kurt, ‚Zur Frage nach dem Amt in der Kirche,‘ in: idem, *Die Wirklichkeit Christi erfahren. Ekklesiologische Untersuchungen und ihre Bedeutung für die Existenz von Kirche heute* (Zürich: TVZ, 1984, 77-104.
- Thurian, Max (red.), *Churches Respond to BEM 1–6* Faith and Order Papers 129, 132, 135,137, 143–144 (Genève: WCC, 1986–1988).
- *Together in Mission and Ministry: Conversations between the British and Irish Anglican Churches and the Nordic and Baltic Lutheran Churches* (London: The Council for Christian Unity of the Church of England, 1993).

Literatuur Smit:

- Beek, A. van de *Lichaam en Geest van Christus* (Zoetermeer: Meinema, 2012). *Aan te schaffen*

- Internationaler Römisch-katholisch-Alt-katholischer Dialogkommission, *Kirche und Kirchengemeinschaft* – In Nederlandse vertaling: *Kerk en kerkelijke gemeenschap* Kerkelijke Documentatie 37:9-10 (2009), 241-298. - <http://bit.ly/PUZCMJ>
- Parker, Charles H., *Faith on the Margins. Catholicism and Catholics in the Dutch Golden Age* (Cambridge, MA: Harvard University, 2008), 69-242.
- Ploeger, Mattijs, *Celebrating Church. Ecumenical Contributions to a Liturgical Ecclesiology* (Groningen/Tilburg: Instituut voor Liturgiewetenschap/Liturgisch Instituut, 2008). *Aan te schaffen*(bestelling bij de auteur: m.ploeger@hotmail.com)
- Rapp, Claudia, *Holy Bishops in Late Antiquity: The Nature of Christian Leadership in an Age of Transition* (Berkeley: University of California, 2005).
- Söding, Thomas, 'Geist und Amt. Übergänge von der apostolischen zur nachapostolischen Zeit,' in: Theodor Schneider – Günter Wenz (ed.), *Das kirchliche Amt in apostolischer Nachfolge I* DiKi 12 (Freiburg: Herder, 2004), 189-263.

Verdieping NT (optioneel)

- Andrew D. Clarke, *A Pauline Theology of Church Leadership* LNTS (London: T&T Clark, 2008).
- Jochen Wagner, *Die Anfänge des Amtes in der Kirche. Presbyter und Episkopen in der frühchristlichen Literatur* TANZ 53 (Tübingen: Francke, 2011).

1.3 Inleiding Praktische Theologie

Docent

Dr. R. Robinson

Studiebelasting:

3 ECTS

Cursusdoelen:

Inleiding in de ontwikkeling van de praktische theologie als wetenschappelijke discipline en de vier taken van de praktische theologie (descriptief, interpretatief, normatief en pragmatisch) in het algemeen en binnen de OK-theologie en OK-parochie in het bijzonder.

Methode:

Het onderwijs wordt gegeven in een mengvorm van hoor- en werkcollege aan de hand van opgegeven literatuur. Na een introductie in de belangrijkste concepten en handvatten, wordt van studenten gevraagd een casus te bedenken en uit te werken. Deze casussen worden in de laatste colleges gepresenteerd en door docent en medestudenten van feedback voorzien. (Osmer 2008)

Inhoud:

1. Geschiedenis en ontwikkeling van de praktische theologie als wetenschappelijke discipline
2. Het model van de vier taken van de praktische theologie binnen wetenschap en kerk
3. De descriptieve taak
4. De interpretatieve taak
5. De normatieve taak
6. De pragmatische taak
7. Toepassing op Oud-Katholieke Theologie
8. Toepassing op de Oud-Katholieke Kerk

Eindtermen

De student:

- heeft kennis van en inzicht in de geschiedenis en ontwikkeling van de praktische theologie als wetenschappelijke discipline
- is in staat om verschillende benaderingen van praktische theologie binnen één wetenschappelijk model te plaatsen
- kan de verschillende benaderingen van de praktische theologie verbinden met de Oud-Katholieke Theologie in het algemeen
- kan verbinding leggen tussen wetenschappelijke theorievorming en de concrete pastorale praktijk

- kan de verschillende taken van de praktische theologie onderscheiden in wetenschappelijke en pastorale vraagstukken

Toetsing

- Schriftelijk tentamen over de collegestof en de verplichte literatuur
- Participatie aan het college, met name de inbreng tijdens de laatste twee colleges

Verplichte literatuur:

- Osmer, R. R. (2008). Practical Theology: An Introduction, Eerdmans Publishing Company (246pp.)
- Ven, J.A. van der (1985). Wat is Pastoraaltheologie? Een analyse van het werk van Frans Haarsma, in: Ven, J.A. van der, *Toekomst voor de kerk?* Kampen, 11-46.
- Hermans, C. A. M. (2004). Empirische theologie vanuit praktische rationaliteit in religieuze praktijken : epistemologische reflecties op de ontwikkeling van een academische discipline: [Nijmegen : Radboud Universiteit Nijmegen] (40pp.).

.

1.4 Praktische Theologie van theorie naar praktijk

Docent

Dr. R. Robinson

Studiebelasting:

3 ECTS

Cursusdoelen:

Inleiding in de theoretische modellen en technieken van de praktisch theologische disciplines:

- Individueel pastoraat, groepspastoraat en gespreksvoering (geestelijke begeleiding en pastorale counseling)
- Kerkopbouw en leiderschap (organisatie, vergadertechniek, communicatie, missie en evangelisatie)
- Catechetiek
- Diaconaat
- Homiletiek
- Pastorale attitude, distantie en nabijheid, (seksueel) grensoverschrijdend gedrag

Methode:

Het onderwijs wordt gegeven in een mengvorm van hoor- en werkcollege aan de hand van opgegeven literatuur, waarbij voor elke discipline enkele modellen worden aangereikt en uitgediept.

Inhoud:

1. Modellen van gesprekstechniek voor individueel pastoraat/pastorale counseling en geestelijke begeleiding
2. Vergader- en gesprekstechnieken voor groepen in kerkopbouw, evangelisatie en missionair pastoraat
3. Catechese en godsdienstdidactiek
4. Diaconaat en missie
5. Homiletiek
6. Modellen van kerkopbouw verander- en projectmanagement
7. Leiderschap, pastorale attitude, distantie en nabijheid, (seksueel) grensoverschrijdend gedrag
8. Parochiefinanciën en kerkjuridische aangelegenheden

Eindtermen

De student:

- heeft kennis van en inzicht in verschillende modellen en technieken van de praktisch theologische disciplines
- kan de verbinding leggen tussen praktisch theologische modellen en technieken in theorie en praktijk
- kan de verschillende benaderingen van de praktische theologie verbinden met de praktijk van oud-katholieke parochies en staties
- kan verbinding leggen tussen wetenschappelijke theorievorming en de concrete pastorale praktijk

Toetsing

- Schriftelijk tentamen over de collegestof en de verplichte literatuur
- Participatie aan het college

Verplichte literatuur:

- Ganzevoort, R., & Visser J. (2007). Zorg voor het verhaal. Achtergrond, methode en inhoud van pastorale begeleiding. Zoetermeer, p. 17-160.

Aanbevolen literatuur:

- Stone, H. W. (2001). *Strategies for Brief Pastoral Counseling*: Fortress Press.
- Hoffman, E., & Art, W. (2009). *Interculturele gespreksvoering*. Houten: Diegem.
- C.J.J. Korswagen, *Drieluik mondelinge communicatie.III. Doeltreffend leiding geven en deelnemen aan informatie-, discussie- en vergaderbijeenkomsten-* 1993, p. 23-62 en 223-249.
- Roebben, B., & Roebben, H. H. M. (2015). *Inclusieve godsdienstpedagogiek: grondlijnen voor levensbeschouwelijke vorming*: Acco.
- E.N. Sarot, *Kabaal en verhaal*, Amersfoort 2006
- E.N. Sarot, *Gisteren, vandaag en morgen*. Verhalenbundel bij Kabaal en Verhaal, Amersfoort 2006
- Aanvullingen Basiscatechese (digitaal verkrijgbaar bij het bisschoppelijk bureau)
- Noordegraaf, H., & Wolters, H. (2012). *Barmhartigheid en gerechtigheid*: VBK Media.
- Meulen, H. C. (2008). *Als een leerling leren preken: preekvoorbereiding stapsgewijs*: Boekencentrum.
- Hendriks, J. (2008). *Verlangen en vertrouwen. Het hart van gemeenteopbouw*. Kampen: Kok.
- SMPR, *Doen wat je moet doen*. Werkboek voor predikanten die gemeenteleden begeleiden bij het verwerken van seksueel misbruik in pastorale of gezagsrelaties
- Gedragscode OK-pastores
- Hallebeek, J.J. (2011) *Canoniek Recht in Ecclesiologische Context. Een inleiding tot het kerkelijk recht van de Oud-Katholieke Kerk van Nederland*. Sliedsrecht: Merweboek.
- Dijkink, H. *De basis van het boekhouden: Niveau 3 BKB/elementair boekhouden Werkboek*: Noordhoff Uitgevers Bv.
- Knippenberg, M. P. J. (2005). *Existentiële zielzorg: tussen naam en identiteit*: Meinema.

1.5 Inleiding Oud-Katholieke theologie (lectuurcursus)

Docent: Gedurende iedere collegeperiode neemt één docent dit college voor zijn rekening.

Studiebelasting: 6 ECTS

Doel:

De studenten maken kennis met relevante teksten uit de oud-katholieke theologie en geschiedenis die iedere oud-katholieke theoloog moet kennen.

Methode en inhoud:

Docent en studenten bespreken tijdens de bijeenkomsten teksten die iedere deelnemer van te voren nauwkeurig bestudeerd heeft.

Literatuur:

De docent geeft aan het begin van de cursus literatuur op. Deze kan in gekopieerde en/of digitale vorm (via blackboard of anderszins) ter beschikking worden gesteld. Indien het goed verkrijgbare literatuur is van algemeen belang kan zij ook door de studenten zelf worden aangeschaft.

2. KERK EN CULTUUR

(college 2.1 maakt geen deel meer uit van het curriculum)

2.2 Geschiedenis van de Oud-Katholieke Kerk van Nederland en van het oud-katholicisme

Docent: Drs. W.B. van der Velde

Studiebelasting: 5 ECTS

Doel:

De student neemt kennis van de geschiedenis van de Oud-Katholieke Kerk van Nederland en van de

daaraan voorafgaande ontwikkelingen in de Nederlandse rooms-katholieke kerk die tot het zelfstandig kerkelijk bestaan van de Oud-Katholieke Kerk aanleiding hebben gegeven. Tevens zal een overzicht worden gegeven van de geschiedenis van de andere de oud-katholieke kerken van de Unie van Utrecht.

De student is na de cursus in staat de geschiedenis van de Oud-Katholieke Kerk van Nederland te schetsen en duidelijk te maken welke factoren in de kerkgeschiedenis en algemene geschiedenis daarop van invloed zijn geweest. De deelnemers aan de cursus verwerven inzicht in de historisch gegroeide plaats en situatie van de Oud-Katholieke Kerk van Nederland en daarbuiten en kunnen deze aan anderen verklaren.

Methode:

Het onderwijs wordt hoofdzakelijk gegeven in de vorm van een hoorcollege aan de hand van eigen syllabi en aanvullende literatuur; daarnaast zal een enkele maal een werkcollege, dat door een student kan worden voorbereid met een paper, worden gegeven.

De studenten dienen ter voorbereiding van het hoorcollege of ter verdieping van het gehoorde relevante literatuur over periode of onderwerp te bestuderen.

Inhoud:

De geschiedenis (in vogelvlucht) van de katholieke kerk in Nederland gedurende de middeleeuwen, met daarbij bijzondere aandacht voor de invloeden van de conciliaire beweging en de Moderne Devotie;

de geschiedenis van de reorganisatie van de bisdommen in 1559;

de periode van vervolging en achteruitstelling in de zeventiende eeuw;

de ontwikkeling van het Jansenisme en Gallicanisme;

het Utrechtse schisma van 1723;

de geschiedenis van de Rooms-Katholieke Kerk van de Oud-Bisschoppelijke Cleresie;

de ontstaansgeschiedenis van de oud-katholieke beweging van 1870 tot aan 1889;

de geschiedenis (in vogelvlucht) van de oud-katholieke kerken van de Unie van Utrecht (inclusief PNCC en Mariavieten) en de invloed die zij hebben gehad op de Oud-Katholieke Kerk van Nederland.

Literatuur:

- W.B. van der Velde, De Oud-Katholieke Kerk van Nederland: geschiedenis, in A. Berlis e.a., De Oud-Katholieke Kerk van Nederland: leer en leven, Zoetermeer 2000, 13-88.

- Idem, De Unie van Utrecht van de Oud-Katholieke Kerken, ibid. , 89-108.

- Handbuch der Kirchengeschichte V, Die Kirche im Zeitalter des Absolutismus und der Aufklärung, Freiburg 1970, 3-90, 409-460, 477-495, 584-585.

- C.B. Moss, The Old Catholic Movement, Its Origins and History, London 1964, 169-353.

- J. Visser, Het ideaal van de "Ecclesia primitiva" in het Jansenisme en Oud-Katholicisme, Publicatieserie OKS 8, Amersfoort 1980, 3-25.

- J. Visser, Rovenius und seine Werke, Assen 1966, 7-29.

- E. Schulte van Kessel, Geest en Vlees in godsdienst en wetenschap, 's-Gravenhage 1980, 5-48, 91-115.

- M.G. Spiertz, Op weg naar een rehabilitatie van Petrus Codde? Publicatieserie OKS 33, Amersfoort 1998.

- Z.B. van Espen, Motivum Juris of Regts-Bewijs voor het Bisschoppelijk Capittel van Haarlem. Uit het Latijn Vertaald, door P: H: Pr., Haarlem, 1703, 1-32 (in copie te verkrijgen bij de docent).

- W.B. van der Velde, "Zie, ik zal er u geven uit de Sijnagoog des satans", in: Met het oog op morgen, Zoetermeer, 1996, 171- 185.

- Dick J. Schoon, Van bisschoppelijke Cleresie tot Oud-Katholieke Kerk. Bijdrage tot de geschiedenis van het katholicisme in Nederland in de 19e eeuw, Nijmegen, 2004, pag. 859-867.

- Reader (te verkrijgen bij de docent).

.

(college 2.3 maakt geen deel meer uit van het curriculum)

2.4 Liturgiegeschiedenis

Docent: Dr. M. Ploeger

Studiebelasting: 5 ECTS

Doel:

De student krijgt inzicht in de historische ontwikkelingsgang van de liturgie in de oosterse en de westerse kerk (met bijzondere aandacht voor ontwikkelingen die voor de oud-katholieke liturgie relevant zijn), wordt vertrouwd gemaakt met bronnen hiervan en kan deze interpreteren en evalueren.

Methode:

Het onderwijs wordt gegeven in de vorm van een werkcollege. In elke sessie staat een periode uit de liturgiegeschiedenis centraal. Allen lezen het op die periode betrekking hebbende hoofdstuk van Wegman. De bespreking van dat hoofdstuk en de daarbij gerezen vragen vormen de eerste helft van iedere sessie. Gedurende de tweede helft van de sessie presenteert een student een specialisatie-onderwerp over de desbetreffende liturgiehistorische periode.

Inhoud:

De ontwikkeling van de christelijke liturgie in haar religieuze en maatschappelijke context. Belangrijke historische liturgische teksten en bronnen.

Literatuur:

Voor ieder (boek dient te worden aangeschaft):

H.A.J. Wegman, *Riten en mythen. Liturgie in de geschiedenis van het christendom*, Kampen 1991 (antiquarisch verkrijgbaar).

Per specialisatie-onderwerp (literatuur wordt door de docent ter beschikking gesteld):

Specialisatie Vroege Kerk I

- Hippolyte de Rome, *La tradition apostolique d'après les anciennes versions*, Introduction, traduction et notes par Bernard Botte (Sources chrétiennes 11bis) (Paris: Cerf, 1984), 37 en 46-53
- Paul F. Bradshaw, *The Search for the Origins of Christian Worship. Sources and Methods for the Study of Early Liturgy* (London: SPCK, 1992), 80-84 en 89-92
- Paul F. Bradshaw, Maxwell E. Johnson, L. Edward Phillips, *The Apostolic Tradition: A Commentary*, edited by Harold W. Attridge (Minneapolis: Fortress, 2002), 37 en 42-48

Specialisatie Vroege Kerk II

- *In het land van de bijbel. Reisverslag van Egeria, een dame uit de vierde eeuw*, vertaald en toegelicht door Vincent Hunink, ingeleid door Jan Willem Drijvers (Hilversum: Verloren, 2011), 7-27 en 115-173 oneven bladzijden (voor belangrijke begrippen het Latijnse origineel raadplegen op de even bladzijden)
- F. van der Meer, *Augustinus de zielzorger. Een studie over de praktijk van een kerkvader* (Utrecht/Brussel: Het Spectrum, 1947), 342-355 ('Zondag in Hippo')

Specialisatie Middeleeuwen I

- Els Rose, *Communitas in commemoratione. Liturgisch Latijn en liturgische gedachtenis in het Missale Gothicum (Vat.reg.lat. 317)* (diss. Utrecht 2001), 1 t/m 4 bovenaan, 41 onderaan t/m 47 bovenaan, 323 t/m 325 bovenaan, 333 onderaan t/m 335, 359 t/m 369 halverwege

Specialisatie Middeleeuwen II

- Robert F. Taft, 'St. John Chrysostom and the Byzantine Anaphora that Bears His Name', in: Paul F. Bradshaw (ed.), *Essays on Early Eastern Eucharistic Prayers* (Collegeville: The Liturgical Press, 1997), 195-226 (daaruit: 195-204 en 217-226)

Specialisatie Reformatie

- Gregory Dix, *The Shape of the Liturgy* (London: Black, 1945), 615-627 ('The Post-Mediaeval Crisis')

Specialisatie Nieuwe Tijd

- *Constituties en decreten van het Tweede Vaticaans Oecumenisch Concilie* (Amersfoort: Katholiek Archief, 1967), 2-38 ('Sacrosanctum Concilium')

3. THEOLOGIE IN SYSTEMATISCH PERSPECTIEF

3.1 Ecclesiologie en fundamentele liturgiek

Docenten: Dr. J.A.O.L.Vercammen; Dr. M. Ploeger

Studiebelasting: 5 ECTS

Doel:

De studenten zijn in staat te schetsen in hoeverre de fundamentele lijnen van de oud-katholieke ecclesiologie uitgangspunt zijn voor de liturgie, hoe deze uitgangspunten concreet vorm krijgen in de liturgische praktijk en zijn - omgekeerd - in staat de liturgische praktijk te evalueren met dezelfde uitgangspunten als criteria. Zij kunnen de centrale plaats van de eucharistie in de kerk theologisch weergeven en aanduiden welke de theologische consequenties daarvan zijn voor de ecclesiologie.

Methode:

Werkcollege en tekstlezing

Inhoud:

- Bijbelse gegevens over de kerk (met bijbelse metaforen voor de kerk).
- Kerk en Rijk van God.
- Trinitaire ecclesiologie.
- Oud katholieke accenten in de ecclesiologie: referentie aan de oude kerk, de centrale plaats van de lokale kerk, de conciliariteit van de kerk.
- De kerk als koinonia.
- De centrale plaats van de eucharistie in de kerk.
- De structuur van het eucharistisch gebed.
- Het handelen van de liturg in persona Christi en in persona Ecclesiae.
- Het spreken en handelen assertieve en narratieve en de ecclesiologische betekenis daarvan.
- De functionaliteit en de achtergronden van de ambtswijdingen.

Literatuur (in overleg met de docenten nader uit te kiezen):

- H. Zirker, *Ekklesiologie*, Düsseldorf 1984.
- U. Küry, *Die Kirche*, in: id., *Die Altkatholische Kirche*, Stuttgart 1966, 225-278.
- J. Werbeck, *Kirche: ein ekklesiologischer Entwurf für Studium und Praxis*, Freiburg-Basel-Wien, 1994.
- T. van Eijk, *Teken van aanwezigheid: een katholieke ecclesiologie in oecumenisch perspectief*, Zoetermeer 2000.
- E. Schillebeeckx, *Mensen als verhaal van God*, Baarn 1990.
- U. Kuhnke, *Koinonia: zur theologischen Rekonstruktion der Identität christlicher Gemeinde*, Düsseldorf 1992.
- H. Aldenhoven, *Der Zusammenhang der Frage des Ausganges des Heiligen Geistes mit dem Leben*

- der Kirche: Geist Gottes, Geist Christi, Beiheft zur ökumenischen Rundschau Nr. 39, 134-143.
- H. Aldenhoven, Trinitarische Analogien und Ortskircheneklesiologie, IKZ 2002, 65-75.
 - L. Boff, Der dreieinige Gott: Gott der sein Volk befreit, Düsseldorf 1987.
 - McGrath, A., Christelijke Theologie: een introductie, Kampen 1997.
 - A.J. Glazemaker, Oude woorden geven nieuw licht: trinitarisch denken over de kerk, in: J. Hallebeek en J.L. Wirix, (red.), Met het oog op morgen: ecclesiologische beschouwingen aangeboden aan Jan Visser, Zoetermeer 1996, 58-63.
 - A. Kallis, Das hätte ich gerne gewusst. 100 Fragen an einen orthodoxen Theologen, Münster 2003.
 - Stefan Tobler, Analogia Caritatis: Kirche als Geschöpf und Abbild der Trinität, Amsterdam 1994.
 - U. von Arx, The Old Catholic Churches of the Union of Utrecht, in: P. Avis (ed.), The Christian Church. An Introduction to the major traditions. London 2002.
 - A. Schmemmann, Introduction to Liturgical Theology, New York 1986.

3.2 Sacramentstheologie

Docent: Dr. M. Ploeger

Studiebelasting: 5 ECTS

Doel:

Inzicht krijgen in de vragen naar bestaan en zingeving en de antwoorden die hierop gegeven zijn vanuit de christelijke traditie en bijzonder vanuit de oud-katholieke. Hoofdthema's uit de theologie worden aan de orde gesteld die betrekking hebben op scheppings- en verlossingsleer, Godsbeeld, christologie, pneumatologie en eschatologie. De katholieke benadering van het tekenkarakter van de sacramenten en de eigen benadering hiervan in de oud-katholieke theologie en traditie. De eigen accenten in de oud-katholieke spiritualiteit en de verbindingen met Port-Royal, Moderne Devotie en Jansenisme. De eigen ontwikkeling van een oud-katholieke theologie.

Methode:

Hoor- en werkcolleges met betrekking tot vragen uit cultuur en maatschappij bij theologie en liturgie. Bespreking van teksten, alsook theologische en liturgische bronnen.

Inhoud:

- Overzicht van de geschiedenis van theologie en liturgie
- Thema's: zingevingsvragen over bestaan, goed en kwaad, mogelijkheid tot Godskennis d.m.v. ervaring en openbaring.
- Schepping en openbaring in theologische en liturgische teksten.
- Christus, verlossing en verzoening.
- De heilige Geest en diens werking, eschatologie.

Literatuur:

Aan te schaffen:

- Urs von Arx, 'Dooperkenning en kerkelijke gemeenschap: Kan en moet de laatste uit de eerste volgen? Een oproep tot herziening van de dooppraktijk', in: Urs von Arx, Anton Houtepen e.a., *Toegewijd denken. Pascalprijzen 2008 en 2009* (Amersfoort: Centraal Oud-Katholiek Boekhuis, Sliedrecht: Merweboek, 2009), 24-51
- Robert Hotz, *Sakramente – im Wechselspiel zwischen Ost und West* (Basel: Fluhegg, 2008² [1979¹]), 9-113, 169-174
- Cor Tol, *Concelebratie* (Amersfoort: Centraal Oud-Katholiek Boekhuis, 1988)
- Joachim Vobbe, 'Denk-Mahl göttlicher Zukunft. Betrachtungen über die Heilige Eucharistie', in: Idem, *Brot aus dem Steintal. Bischofsbriefe* (Bonn: Alt-Katholischer Bistumsverlag, 2005), 109-169

Door de docent ter beschikking gesteld:

- collegedictaat
- Urs von Arx, 'Überlegungen zum Vollzug des Eucharistiegebetes', in: Angela Berlis en Matthias Ring (red.), *Im Himmel Anker werfen. Vermutungen über Kirche in der Zukunft. Festschrift für Bischof Joachim Vobbe* (Bonn: Alt-Katholischer Bistumsverlag, 2007) 82-95
- Urs von Arx, Maja Weyermann (red.), *Statut der Internationalen Altkatholischen Bischofskonferenz (IBK). Offizielle Ausgabe in fünf Sprachen*, Beiheft IKZ 91 (Bern: Stämpfli, 2001), 43-46 (eucharistische ecclesiologie) en 58 (punt 6: theologie van het eucharistisch offer)
- Ton van Eijk, 'Het pleidooi voor een ruimer sacramentsbegrip', in: A.H.C. van Eijk, H.W.M. Rikhof (red.), *De lengte en de breedte, de hoogte en de diepte. Peilingen in de theologie van de sacramenten* (Zoetermeer: Meinema, 1996), 105-131
- Gerardus van der Leeuw, *Sacramentstheologie* (Nijkerk: Callenbach, 1949), 223-286
- Karl-Heinz Menke, *Sakramentalität. Wesen und Wunde des Katholizismus* (Regensburg: Pustet, 2012), 7-33, 137-144, 308-319
- Mattijs Ploeger, *Celebrating Church: Ecumenical Contributions to a Liturgical Ecclesiology* (Groningen/Tilburg: Liturgisch Instituut, 2008), 478-488, 495-514
- Andreas Rinkel, 'Dogmatische theologie' (stencil-editie 1956), deel IV, 27-33 (doop), 46-51 (vormsel), 92-109 (eucharistie), 132-139 (verzoening), 148-151 (ziekenzalving), 162-170 (ambt), 183-187 (huwelijk)

3.3 Oud-katholieke theologische vraagstukken en genderstudies

Docent: Dr. M. Ploeger

Studiebelasting: 5 ECTS

Doel:

Dit college behandelt actuele vraagstukken die in de oud-katholieke kerk aan de orde zijn en die een relatie hebben tot genderstudies. Daarbij wordt ingegaan op een oud-katholieke (dikwijls "hermeneutische") benaderingswijze van deze vraagstukken. Theologische benaderingen en kerkelijke standpunten uit andere kerken worden meegenomen in de bespreking.

Werkvorm en toetsing: Werkcollege (participatie vereist). Geen afzonderlijke toetsing achteraf.

Inhoud:

De opheffing van de celibaatsverplichting; de wijding van vrouwen tot de ambten; de inzegening van relaties van mensen van hetzelfde geslacht; 'queer theology'.

Literatuur (wordt aan de deelnemers ter beschikking gesteld):

- Herwig Aldenhoven, 'Der Vorsitz bei der Eucharistie im Kontext der Bildtheologie. Fragen zur ekklesialen Christusrepräsentation durch das Priestertum', in: Internationale Kirchliche Zeitschrift 88 (1998), 301-311
- Angela Berlis, 'Reflectie op de context van de vraag naar vrouwen in het ambt', in: 'De Haagse teksten'. Referaten en beschouwingen op de studiedagen 'Vrouw en kerkelijk ambt' 18-20 januari 1994 (Publicatiereeks Stichting Oud-Katholiek Seminarie 27), Amersfoort 1995, 15-34
- Angela Berlis, 'Einde aan een kaste buiten de maatschappij. Rond de opheffing van de celibaatsverplichting in de Oud-Katholieke Kerk van Nederland', in: Gian Ackermans & Marit Monteiro (red.), *Mannen Gods. Clericale identiteit in verandering*, Hilversum 2007, 53-71
- Angela Berlis, 'Een bisschop met twee ringen. Gehuwde bisschoppen in de Oud-Katholieke Kerk', in: Angela Berlis & Peter de Haan (red.), *Met passie en precisie. Vriendenbundel voor Jan Jacobs bij zijn afscheid als hoogleraar geschiedenis van kerk en theologie*, Nijmegen 2010, 114-145

- Sven-Erik Brodd, 'Marriage and Cohabitation from an Ecclesiological Perspective', in: The Theological Committee of the Church of Sweden, Love, Cohabitation and Marriage: Report from a public hearing September 6-9, 2004, Uppsala 2006, 193-202
- Marco Derks, 'Van de familie. Over mannen en vrouwen en alles wat zich "daartussenin" bevindt', in: *De Oud-Katholiek. Blad voor de Oud-Katholieke Kerk van Nederland*, december 2013
- James Flynn, 'Het antwoord van de Amerikaanse zusterkerk', in: 'De Haagse teksten'. Referaten en beschouwingen op de studiedagen 'Vrouw en kerkelijk ambt' 18-20 januari 1994 (Publicatiereeks Stichting Oud-Katholiek Seminarie 27), Amersfoort 1995, 49-67
- Anastasios Kallis, 'Der Vorsitz bei der Eucharistie im Kontext der Bildtheologie. Fragen zur ekklesialen Christusrepräsentation durch das Priestertum', in: *Internationale Kirchliche Zeitschrift* 88 (1998), 312-328
- 'Levensverbintenissen en sacrament van (in-)zegening. Rapport van de Studiecommissie '(In) zegenen relaties van personen van hetzelfde geslacht'', Amersfoort 2001
- Gerard Loughlin, 'Introduction: The End of Sex', in: Gerard Loughlin (ed.), *Queer Theology: Rethinking the Western Body*, Oxford 2007, 1-34
- Mattijs Ploeger, 'Die Segnung gleichgeschlechtlicher Partnerschaften und das Sakrament der Ehe(einsegnung). Ein Beitrag zur aktuellen Diskussion in der altkatholischen Kirche und Theologie', *Internationale Kirchliche Zeitschrift* 108 (2018), 87-109
- Jan Visser, 'Systematisch theologische beschouwing over 'De vrouw in het ambt'', in: 'De Haagse teksten'. Referaten en beschouwingen op de studiedagen 'Vrouw en kerkelijk ambt' 18-20 januari 1994 (Publicatiereeks Stichting Oud-Katholiek Seminarie 27), Amersfoort 1995, 35-48

3.4 Canoniek recht in ecclesiologische context

Docenten: Mr. A.A. Snijders, MA (i.s.m. Dr. M. Ploeger)

Studiebelasting: 5 ECTS

Doel:

De student wordt in de cursus vertrouwd gemaakt met de grondbeginselen van het canonieke recht die vanuit de traditie hun stempel drukken op het hedendaagse oud-katholieke kerkelijke recht en de bestuursstructuur van de kerk.

Na de cursus is de student in staat te schetsen welke de ecclesiologische achtergronden zijn van het canonieke recht en op welke wijze bepaalde rechtsinstellingen en rechtsregels een juridische vertaling zijn van grondbeginselen die voor de traditie waaruit de kerk zich heeft ontwikkeld bepalend zijn geweest.

Na de cursus kan de student naar aanleiding van een concrete casuspositie de relevante bepalingen te selecteren en hanteren bij het vinden van een oplossing.

Methode:

Het onderwijs wordt gegeven in een mengvorm van hoorcollege en werkcollege aan de hand van het handboek (Canoniek recht in ecclesiologische context) en aanvullende literatuur. Ter voorbereiding op de colleges bestuderen de studenten wekelijks de opgegeven literatuur en raadplegen zij de relevante kerkrechtelijke bepalingen waarnaar wordt verwezen; daarnaast wordt iedere week individueel of in kleine groepen gewerkt aan een opdracht, zoals de interpretatie van een canoniekrechtelijke tekst. Een digitale leeromgeving (Studion) op internet, die onder meer toegang geeft tot alle relevante documentatie, maakt een essentieel onderdeel uit van de cursus.

Inhoud:

- plaats en functie van het canoniek recht;
- de rechtsbronnen: het Corpus iuris canonici, het Jus Ecclesiasticum Universum en het Statuut voor de Oud-Katholieke Kerk van Nederland;

- capita selecta uit het eigentijdse canonieke recht vanuit historisch en comparatief perspectief waarbij ook de belangrijkste ecclesiologische oriënteringspunten aan de orde komen: ambt, verkiezing van bisschoppen, bestuur van de kerk (episcopaal-synodaal), procesrecht en huwelijksrecht;
- de Unie van Utrecht (Statuut IBC) en haar ecclesiologische grondslag;
- de betrekkingen met andere kerken;
- oefening in het oplossen van casusposities uit de pastorale praktijk met zowel aandacht voor de juridische als de pastorale benadering.

Literatuur:

- J. Hallebeek, Canoniek recht in ecclesiologische context. Een inleiding tot het kerkelijk recht van de Oud-Katholieke Kerk van Nederland [Publicatieserie Stichting Oud-Katholiek Seminarie, 49], Sliedrecht/Amersfoort 2011
- U. Küry, Die altkatholische Kirche [Die Kirchen der Welt, 111], Stuttgart 19782, 98-117.
- K. Stalder, Die Wirklichkeit Christi erfahren, Zürich-Köln 1984.

Documenten:

- Statuut voor de Oud-Katholieke Kerk van Nederland, 5e uitgave 2007.
- Vademecum (verkrijgbaar bij het Bisschoppelijk Bureau).
- Statuut van de in de Unie van Utrecht verenigde oud-katholieke bisschoppen. Bern, 2001.

3.5 Dogmatiek

Docent: Dr. M. Ploeger

Studiebelasting: 6 ECTS

Kennis en inzicht in de grondbegrippen van de christelijke geloofsleer en de debatten omtrent deze begrippen. Studenten kunnen de oud-katholieke visie op deze grondbegrippen conceptueel duiden en relateren aan hedendaagse kwesties.

Toetsing: Tentamen

4. PRACTICA

4.1 Praktische Theologie in de praktijk

Docent

Dr. R. Robinson, Prof.dr. P.-B. Smit, dr. M. Ploeger

Studiebelasting:

6 ECTS

Cursusdoelen:

Het aanleren en ontwikkelen van praktische vaardigheden op het gebied van de homiletiek, gespreksvoering, kerkopbouw, catechetiek, diaconaat en pastorale attitude.

Het onderwijs wordt gegeven in de vorm van practica (periode 3) en werkcolleges gekoppeld aan een exploratiestage (periode 4).

Inhoud:

1. Homiletiek: het schrijven van een preek, het doen van een lezing in de kerk en het houden van een preek
2. Gespreksvoering met individuen en groepen (pastorale counseling, groepsleiding en vergadertechniek)
3. Gekoppeld aan de exploratiestage:
 1. Kerkopbouw
 2. Catechetiek
 3. Diaconaat
 4. Leiderschap en pastorale attitude, distantie en nabijheid, (seksueel) grensoverschrijdend gedrag
 5. Parochiefinanciën en kerkjuridische aangelegenheden

Eindtermen

De student:

- kan enkele modellen en technieken hanteren op het gebied van de homiletiek en gespreksvoering binnen de praktijk van de Oud-Katholieke Kerk
- heeft kennis gemaakt met de kerkopbouw, catechetiek, het diaconaat, leiderschap en pastorale attitude, financieel beheer en juridische aangelegenheden binnen een oud-katholieke parochie
- kan zijn/haar ervaringen van de hierboven beschreven praktisch theologische disciplines binnen de praktijk van de Oud-Katholieke Kerk adequaat beschrijven en op basis van de praktisch theologische theorie analyseren en evalueren

Toetsing

- Participatie aan het practicum en de werkcolleges
- Het exploratieverslag

Aanbevolen literatuur:

- Stone, H. W. (2001). *Strategies for Brief Pastoral Counseling*: Fortress Press.
- Hoffman, E., & Art, W. (2009). *Interculturele gespreksvoering*. Houten: Diegem.
- C.J.J. Korswagen, *Drieluik mondelinge communicatie.III. Doeltreffend leiding geven en deelnemen aan informatie-, discussie- en vergaderbijeenkomsten-* 1993, p. 23-62 en 223-249.
- Roebben, B., & Roebben, H. H. M. (2015). *Inclusieve godsdienstpedagogiek: grondlijnen voor levensbeschouwelijke vorming*: Acco.
- E.N. Sarot, *Kabaal en verhaal*, Amersfoort 2006
- E.N. Sarot, *Gisteren, vandaag en morgen*. Verhalenbundel bij Kabaal en Verhaal, Amersfoort 2006
- Aanvullingen Basiscatechese (digitaal verkrijgbaar bij het bisschoppelijk bureau)
- Noordegraaf, H., & Wolters, H. (2012). *Barmhartigheid en gerechtigheid*: VBK Media.
- Meulen, H. C. (2008). *Als een leerling leren preken: preekvoorbereiding stapsgewijs*: Boekencentrum.
- Hendriks, J. (2008). *Verlangen en vertrouwen. Het hart van gemeenteopbouw*. Kampen: Kok.
- SMPR, *Doen wat je moet doen*. Werkboek voor predikanten die gemeenteleden begeleiden bij het verwerken van seksueel misbruik in pastorale of gezagsrelaties
- Gedragscode OK-pastores
- Hallebeek, J.J. (2011) *Canoniek Recht in Ecclesiologische Context. Een inleiding tot het kerkelijk recht van de Oud-Katholieke Kerk van Nederland*. Sliedsrecht: Merweboek.
- Dijkink, H. *De basis van het boekhouden: Niveau 3 BKB/elementair boekhouden Werkboek*: Noordhoff Uitgevers Bv.
- Knippenberg, M. P. J. (2005). *Existentiële zielzorg: tussen naam en identiteit*: Meinema.
- Ganzevoort, R., & Visser J. (2007). *Zorg voor het verhaal. Achtergrond, methode en inhoud van pastorale begeleiding*. Zoetermeer.

4.2. Liturgisch practicum: Het handelen als voorganger in liturgische vieringen

Docent: Dr. M. Ploeger i.s.m. Drs. W.B. van der Velde

Studiebelasting: 6 ECTS

Het liturgisch practicum bestaat uit praktische oefeningen ter voorbereiding op het handelen als voorganger in liturgische vieringen en kent zes onderdelen:

1. kennismaking met de beschikbare materialen voor de oud-katholieke liturgie: Kerkboek, Gezangboek en Lectionarium, hulpmiddelen voor cantores en voorgangers, het op handen zijnde Altaarmissaal e.d.;
2. algemene introductie in het voorgaan in kerkdiensten van verschillende aard;
3. de basishandelingen bij rituelen en de functie daarvan, houding en gebaren, bewegen in de kerkruimte etc.,
4. de gang van zaken en de zgn. manual acts in de eucharistieviering en bij enige andere onderdelen van de riten, de omgang met de daarin te gebruiken voorwerpen;
5. de pastoralia zoals doop en ziekenzalving;
6. muziek, zang en stemgebruik bij spreken en zingen, waarbij ondersteuning van een logopedist(e) zal worden ingeroepen en eventuele doorverwijzing naar logopedist of muziekpedagoog kan plaats vinden.

5. AFSLUITEND PROGRAMMA

5.1. Stage

Stagecoördinator: Dr. R. Robinson

Studiebelasting: 15 ECTS

Doel:

- De student doet in zijn/haar stage binnen het kader van zijn/haar werkterrein veelsoortige concrete ervaringen op. Deze dienen ervoor hem/haar voor te bereiden op het uitoefenen van een pastorale taak. Omdat deze toekomstige taak vooral binnen de Oud-Katholieke Kerk zal worden uitgeoefend wordt bij de keuze van de stageplaats erop toegezien dat de stagiaire de kans krijgt specifieke eigenheden van deze context tijdens de stage te leren kennen.
- Met name tijdens de supervisie-uren, maar ook in de werkbegeleiding wordt ernaar gestreefd dat de stagiaire inzicht gaat krijgen in de achtergronden van ieders menselijk handelen en in zijn/haar eigen pastorale functioneren en de verbetering ervan. Het is de bedoeling dat de stagiaire in deze ervaringen religieuze en relevante theologische vragen gaat herkennen en er adequaat mee leert omgaan.
- Voorzover er groepssupervisie plaats vindt gaat het erom dat de stagiaire de dynamieken en relaties binnen een groep gaat ontdekken.

Methode:

- Concrete leerdoelen van de stage evenals het precieze werkterrein en werkafspraken worden tussen de stagiaire en de stagecoördinator onder medewerking van de werkbegeleider vastgelegd.
- Nadere bepalingen, bijv. de tijdsduur van de stage en de afbakening tussen "veldwerk" en reflectie, zijn vastgelegd in het stagecontract.
- Studie van literatuur tijdens de stage is wenselijk en wordt in overleg afgesproken.
- De stagiaire maakt een stageverslag aan de hand van de stagegids.
- De stage wordt afgesloten met een verslag van de stagiaire, dat besproken wordt met de werkbegeleider en de stagecoördinator.

Inhoud:

- Het kennismaken met het pastorale werk, bij voorkeur in een parochie of het kategoriaal pastoraat. De stageplaats wordt gekozen n.a.v. de vastgelegde leerdoelen.
- De stage is complementair aan de daarvoor binnen het facultair programma gevolgde stage.
- Het inoefenen in de pastorale praktijk op verschillende werkvelden als pastoraat, liturgie en gemeenteopbouw.
- Reflectie over het eigen pastorale functioneren. Dit vindt plaats door besprekingen met de werkbegeleider en de supervisor en zo mogelijk in het kader van de groepssupervisie, en door bestudering van aangereikte literatuur. Voor de besprekingen worden in overleg met de betreffende begeleider werkverslagen en/of verbatims gemaakt.

Literatuur:

-

Opmerking: Voor nadere bepalingen zie het stagecontract verkrijgbaar bij de stagecoördinator.

.

5.2 Scriptie

Studiebelasting: 15 ECTS

Voor het afleggen van het Groot Kerkelijk Examen is het schrijven van een wetenschappelijke scriptie vereist. In overleg met de rector kiest de student onderwerp, vakgebied en begeleidende docent.

Voor een eventuele scriptie bij het Klein Kerkelijk Examen kunnen de docenten in overleg met de student een individuele regeling treffen om de inhoud van een of meer vakken in vorm van een scriptie te toetsen. Wanneer de wenselijkheid of de noodzaak van een dergelijke scriptie tijdens het jaarlijkse gesprek van de student en de rector is gebleken, worden concrete afspraken over het onderwerp en de begeleiding gemaakt met de betreffende vakdocent(en).

Het departement Godgeleerd biedt voor het maken van scripties een schrijfwijzer aan. Het Oud-Katholiek Seminarie sluit zich hierbij aan voor de vereisten en de uitwerking van scripties en adviseert daarom de gebruikmaking van deze schrijfwijzer.

EXTRA

6. Bijbelse theologie

Docent: prof.dr. P.B.A. Smit

N.B. deze cursusbeschrijving wordt voorafgaand aan het eerstvolgende aanbod bijgewerkt (ook: literatuur).

Doel:

- De attitude ontwikkelen om bij gebruik van bijbelse teksten of themata in prediking en pastoraat op zoek te gaan naar de theologische boodschap.
- Vertrouwdheid met bijbelse hermeneutiek ontwikkelen.
- De relatie tussen bijbelse teksten en het theologische begrip 'openbaring' (inspiratie, autoriteit, normativiteit) kunnen verduidelijken en kritisch beoordelen.
- Wat de bijbel zegt over theologische en ethische onderwerpen genuanceerd kunnen weergeven en toelichten.
- Vormen van latent marcionisme onderkennen.
- Oog hebben voor de ethische dimensie en consequentie van bijbelse interpretatie (wie zijn de slachtoffers van onze interpretaties?)

Inhoud:

Inleidend zal nagedacht worden over wat Bijbelse theologie is: is Bijbelse theologie überhaupt mogelijk? En zo ja, wat zijn de kenmerken, voorwaarden en beperkingen ervan? Is zij descriptief of normatief? Wat is haar methodologie? Thema's zoals 'de bijbel, woord van God en taal van mensen' en 'de vorming van de canon' sluiten hierbij aan. Stemmen uit het actuele debat hierover onder wetenschappers kunnen ons attent maken voor de vele vragen en helpen om zelf een standpunt in te nemen. Die vragen en dat standpunt zullen in het verdere verloop van de cursus getoetst worden aan de teksten en themata die we nader bekijken en bestuderen.

Het corpus van de cursus bestaat uit de studie van de theologische inhoud, betekenis en specificiteit van enkele Bijbelboeken en themata. Met de focus op enkele Bijbelboeken, zowel uit het Oude als uit het Nieuwe Testament, brengen we de complexiteit én eenheid van de theologie van die boeken in beeld en komen we hun eigenheid op het spoor door deze te plaatsen in het geheel van de canonieke geschriften. Onder meer Genesis, Exodus, Jesaja, de synoptici, Johannes en brieven van Paulus zullen aan bod komen.

Daarnaast zullen ook enkele theologisch belangrijke thema's doorheen het Oude en Nieuwe Testament worden bestudeerd: schepping, uitverkiezing, verbond en volk van God, bevrijding, ballingschap, messianisme, lijden, geweld, sociale rechtvaardigheid, heilsdood van Christus, heilige Geest, verrijzenis, eindtijd.

Methode:

Elk college start met de lezing van een Bijbelfragment. Die tekst vormt uitgangspunt én ijkpunt van het theologische denken dat nadien ontwikkeld wordt. De docent leidt het thema in en stelt voordien geselecteerde literatuur ter beschikking die dit thema behandelt. Van de studenten wordt verwacht dat

zij die (in omvang beperkt gehouden) literatuur doornemen vóór de aanvang van het college. Het college is een interactiecollege waarbij de participanten via vragen en discussie inzicht verwerven in de betekenis, rijkdom, complexiteit en relevantie van het thema.

Evaluatievorm:

Van de cursisten wordt verwacht dat zij in de loop van de tweede lessenperiode (november-januari), in samenspraak met de docent, een Bijbelboek of thema kiezen en dit zelf exploreren, gedocumenteerd door een beperkte literatuur en met toepassing van de methode die hun in de colleges is aangereikt. Zij presenteren hun bevindingen aan de klasgroep op een lesmoment in de derde lessenperiode (februari-april). Die presentatie, bijgestuurd door de feedback die zij hierop van de docent en van de klasgroep ontvangen, schrijven zij uit in een paper van vijf bladzijden. De paper wordt elektronisch en in hard copy aan de docent bezorgd vóór 1 april 2010. De beoordeling van de paper weegt voor 50% in de totale beoordeling.

Daarnaast is er een mondeling tentamen. De student krijgt twee opdrachten: de theologie toelichten van een Bijbelboek en die van een Bijbels thema. Het betreft enkel Bijbelboeken en thema's die expliciet en uitgebreid aan bod zijn gekomen in de colleges. Hij/zij kan daarbij gebruik kunnen maken van alle cursusmateriaal en eigen notities ('open boek' tentamen). Bij de beoordeling zal vooral rekening worden gehouden met volgende vaardigheden: onderscheid kunnen maken tussen hoofdzaak en bijzaak, en het discours goed kunnen structureren en helder verwoorden.

Literatuur:

- W.C. Kaiser, *The Promise-Plan of God: a Biblical Theology of the Old and New Testaments*. Grand Rapids: Zondervan, 2008.
- *New Dictionary of Biblical Theology*, ed. T.D. Alexander & B.S. Rosner, Leicester - Downers Grove, Illinois, InterVarsity Press, 2000.
- A. Deissler, *Die Grundbotschaft des Alten Testaments*, Freiburg - Basel - Wien, Herder, 22006.
- F. Vouga, *Une théologie du Nouveau Testament (Le monde de la Bible, 43)*, Genève, Labor et Fides, 2001.
- Bij elk van de deelonderwerpen van de cursus zal een bibliografie en een reader met geselecteerde literatuur ter beschikking worden gesteld.

7. Studiereis

Coördinatie: drs. W.B. van der Velde

Studiebelasting: 2 ECTS voor deelname aan twee studiereizen (binnen- en buitenland)

Inhoud:

Eenmaal per studiejaar – meestal in mei of juni – vindt een studiereis plaats, die deel uitmaakt van het studieprogramma. Deze studiereis betreft het ene jaar een binnenlandse dagexcursie, het andere jaar een meerdaagse reis naar (doorgaans een oud-katholieke kerk in) het buitenland.

Doel:

- a) kennismaking met een aspect van de oud-katholieke geschiedenis, identiteit en spiritualiteit;
- b) kennismaking met oud-katholieke locaties en personen, bijv. studenten die waarschijnlijk toekomstige collega's zullen zijn;
- c) versterking van de band tussen de studenten onderling en – voor zover zij in de gelegenheid zijn mee te gaan – met de docenten.